

**Əhsən Rəhmanlı,
tədqiqatçı, sənətşünaslıq üzrə
fəlsəfə doktoru**

Haqqında bir müddət əvvəl yazmaq isteyirdim. Öhdəmə götürdüyüm işləri, üç monoqrafiyanı çap üçün təhlil verendən sonra, nisbətən asudə olmayımdan istifadə edib, nəhayət yazmağa başladım. Oxucu məqalaya diqqət kosılsa, əlbəttə, duyacaq ki, belə sənət adamı haqqında yazmağa və vətəndə geniş şəkildə tanıtılmasına dəyər. O, kənarda yaşayış fealiyyət göstərsə də, ürəyi vətən eşqiyələ döyüür. Onunla mənim əlaqəmi görkəmli rəqqas, Əməkdar artist, Dövlət Rəqs Ansamblının baletmeysteri Xanlar Bəşirov yaradıb.

Mais Şükür oğlu Nuruyev 1957-ci il iyunun 17-də Bakıda anadan olub. Kiçik yaşlardan çevikliyi, cəldiliyi, bir sıra xüsusiyyətləri və istedadı ilə seçilib. Bütin bu şərtlər onun gələcəkdə böyük sənət adamı kimi yetişməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edib.

Oxuduğu ümummtəhsil məktəbdə dərnəyin üzvü olub və Məmis müəllimdən rəqsin ibtidai qaydalarını öyrənib. 11 yaşlı Maisin istedad və həvəsini görən Böyükəga Məmmədov (1927-2018) onu Mərkəzi pioner və məktəblilər evində (hazırda uşaq və gənclərin yaradıcılıq mərkəzi) rəhbəri olduğu "Cücelərim" rəqs ansamblına qəbul edib. Mais az vaxtda bacarığı, göstərilən tapşırıqları dərhal mənimşəyib yerinə yetirməsi ilə seçilib. 13 yaşı olanda öz yaşılarından bir rəqqasə qızla Moskvaya olimpiadaya göndərilib, stadionda əlində bayraq Azərbaycan idmançıları ilə birgə addimlayıb. Həmin kadrlar kino-jurnala çəkilərək nümayiş etdirilib.

Mais B.Məmmədovun rəhbəri olduğu bütün rəqs kollektivlərində: - Fioletov klubunda, 26-lar mədəniyyət sarayında, Əmək Ehtiyat Qüvvələri Cəmiyyətində fealiyyət göstərən rəqs anasambllarında fəal iştirakçı olaraq əsl rəqqas kimi yetişirdi. Ele olurdu ki, yoldaşları ilə bir məşqdən çıxbı digərinə gedirdi. Uşaqlar bir-birinin həvəsinə oynayırdılar, yarışırdılar ki, kim çox tur (firlanma) edəcək. Mais 10-12 dəfə firlana bıldırdı. Geləcəyin bu rəqqasları artıq o vaxtdan bədəni, gövdəni, qaməti necə saxlamağı, hərəkətləri emosional etməyi, ritmik anlayışı və digər şərtləri mənimşəmişdilər.

Pesəkar rəqs ansamblına qəbul zamanı M.Nuruyev üç dəfə baxış-müsbəqədən keçməli olub. Münsiflər heyətində görkəmli rəqs mütəxəssiləri Xumar Zülfüqarova (1927-2017), Kamil Dadaşov (1935-2017), Rafiq Əzizov (1941-2006) idi. Neçə nəfərin içində təkcə Mais seicilərə qəbul olunmuşdu.

Bələliklə o, 1974-cü ildə Azərbaycan Dövlət Rəqs Ansamblına işə götürülüb. Burada 1986-cı ilin sonuna qədər çalışıb. İşlədiyi müddətdə əsl rəqqas kimi yetişərək tanınıb. Az vaxt ərzində programı tam mənimşəyib və solist kimi daim diqqət çəkib. O zaman Dövlət Filarmoniyasının direktoru Şəmsi Bədəlbəyli tez-tez ansamblın məşqərinə tamaşa edir və gənc solist Mais Nuruyevin işinə diqqət yetirirdi. 1975-ci ildə Maisilin Fransaya səfəri zamanı Ş.Bədəlbəyli də var idi. X.Zülfüqarovanın İspaniya səfərinə M.Nuruyev solist getmişdi. Heyətin tərkibində SSRİ xalq artisti, Lütfiyar İmanov, "Dan ulduzu" instrumental ansamblın rəhbəri Güllərə Əliyeva da daxil edilmişdi.

Azərbaycan Dövlət mahni və rəqs ansamblına Dağıstan Muxtar Respublikasının

ÜRƏYİ VƏTƏN EŞQİYLƏ VURUR

"Ləzginka" Dövlət rəqs ansamblının bədii rəhbəri və baş beletmeysteri Tanxo İzrailov dəvət olunmuşdu. O, ikihissəli program hazırlamışdı. Mais yeddi ay ərzində programı yaxşı mənimşəmiş və önə çıxmışdı. M.Nuruyevin bacarığı T.İzrailovu tam qane edirdi. O, Maisi rəhbərlik etdiyi "Ləzginka" ansamblına aparmaq istəsə də Mais getməmişdi. O, institutda oxuyurdur və həm də çalışdığı doğma kollektivdə qalmış isteyirdi.

SSRİ xalq artisti Rəşid Behbudovun, Dövlət mahni və rəqs ansamblı və Dövlət rəqs ansamblının birləşmiş heyətinin Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhərində verdiyi möhtəşəm konsertdə M.Nuruyevin soloları da alqışlara qərq olmuşdu.

R.Behbudovun haqqında çəkilən "Min bir qastrol" sənədli-musiqili filmində M.Nuruyev də solo ifası ilə kadrlara köçürüllər.

M.Nuruyev 1975-1977-illərdə hərbi xidmət keçib. 1982-ci ildə Bakı Xoreografiya Məktəbinin diplomlu mütəxəssisi kimi bitirib. 1974-1982-ci illərdə M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstiutundan oxuyub və buranı rejissor ixtisası üzrə bitirib. Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin gönderisi ilə 1984-1989-cu illərdə A.V.Lunaçarski adına Moskva Teatr Sənəti Universitetində (QITIS) təhsil alaraq vətənə qayıdır. Nazirliyin təyinati ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının "Araz" Mahni və Rəqs Ansamblına baletmester göndərilib. Və sonra "Göy-göl" Mahni və Rəqs Ansamblına baletmester teyin edilib. Onun yüksək yaradıcılıq fealiyyəti burada da özünü doğrulub.

Mais Nuruyev 1989-1992-ci illərdə BXM-də dünya xalq rəqsleri və xarakter rəqsleri tədris edib. 1989-1996-ci illərdə Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının nəzdindəki "Bulaq" Rəqs Teatrinin bədii rəhbəri olub. Burada qurduğu kompozisiyalar, teatrlaşdırılmış rəqs quruluşları maraqla qarşılığın və diqqəti cəlb edib. Mais burada çalışarkən bizim adət-ənənləri, milli dəyərləri, foklor tamaşaları özündə eks etdirən olduqca maraqlı kompozisiyalar hazırlayıb. "Bulaq" Rəqs Teatrı həmin programla Belçika, Fransa, Polşa, İsviçrə, Misir və Türkiyə festivallarında çıxış edib. "Bulaq" foklor nümunələrini özündə eks etdirən programla CIOFF-da da tanınmışdı. Bu kollektiv Azərbaycanın cəbhə bölgələrində də əsgerlerimizi sevindirib. Çıxışlar çox bəyəniləndi üçün Müdafiə Nazirliyi M.Nuruyev digər bir iş də təklif edib. Bələliklə o, 1992-1993-cü illərdə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi Hərbi Dəniz Qüvvələrinin mahni və rəqs ansamblının bədii rəhbəri olub.

Tale, istedad, işgəzarlıq, zəhmətsevərlik, böyük təşkilatçılıq bacarığı onu vətəndən uzaqlara götürüb çıxarıb və məşhurlaşdırıb. M.Nuruyev 1989-cu ildə İtaliyada festivalda iştirak etmək üçün dəvət alıb. Bu ölkədə olarkən Bələdiyyə Saraylarında dünya xalq rəqslerindən dərs deyib. Bələliklə bu ölkədə yaşayış çalışmağa başlayıb. O, 2000-ci ildən "Orizontena" Rəqs Akademiyasında dünya xalq rəqsleri, xarakter və klassik rəqs sənətindən dərs deyir və burannı dosentidir. 2000-2003-cü illərdə Milan Bələdiyyəsi mədəniyyət səbəsində dünya xalq rəqsleri üzrə müəllim işləyib. 2007-ci ildən bir neçə rəqs akademiyasında; Orijami, Lekole Balet

(Neapol), Cizel Dans (Porto San Giorgio), Arte e Spettacolo-Monza (Milan), Teatr Alla Skala ilə birgə əməkdaşlıq edən "Aida" Professional Rəqqasların İxtisaslaşdırma Mərkəzi Akademiyasında dünya xalq rəqsleri üzrə pedaqoq-dosentidir. 2006-ci ildən İtaliyada Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyanın prezidenti, 2009-cu ildən "Türksoy" Beynəlxalq Mədəniyyət Təşkilatının İtaliya təmsilcisiidir. 2012-ci ildən bu günədək Cüzeppé Verdi adına Milan Dövlət Konservatoriyası İmprovizasiya fakültəsində xoreoqraf kimi çalışır.

2010-cu ildən bu günədək İtaliya Delfik Milli Şurasının (Unsko) vitse-prezidentidir. M.Nuruyevin bir mütəxəssis kimi dərin biliyi, fealiyyəti, yüksək bacarığı, təcrübəsi, sənəti hərtərəfli bilməsi, obyekтивliyi nəzərə alınaraq 2009-cu ildən bu günədək rəqs üzrə keçirilən beynəlxalq müsabiqələrdə o, münsiflər heyətinin tərkibinə daxil edilir. Türkiye Anadolu (Ankara), Shou one (Monza), Sanremo GEF (İtaliya Sanremo), Ukrayna (Kiyev), Rusiya (Tver, Volqograd, Novosibirsk), Qazaxıstan və Qırğızıstanın şəhərlərində keçirilən bütün beynəlxalq rəqs festivalları və müsabiqələrində M.Nuruyev iştirak etməkdədir. Göründüyü kimi soydaşımız xarici

ölkədə rəqs üzrə yüksək ixtisaslı mütəxəssis kimi qəbul olunur.

O, 2013-cü ildə İtaliya Mərkəzi Televizyonasının Rai-3 kanalının Rafaella Carra programında xoreoqraf olaraq daha geniş şəkildə tanınmışdır. M.Nuruyevin 2014-2017-ci illərdə Novosibirsk və Qırğızıstan Dövlət Xoreografiya Akademiyalarında ustad dərsləri keçməsi onun çox böyük sənət adımı və sayılıb-seçilən pedaqoq olmasından xəbər verir. 2014-cü ildə "Breqa" adına Milan Mədəniyyət Universiteti ilə xoreoqraf kimi əməkdaşlığı onu İtaliyada daha da nüfuzlu mütəxəssis etmişdir.

2014-2016-ci illərdə Milan Provinniyası Təhsil Nazirliyinin qərarı ilə "Toskanini", "Don Milani" və "De Amicis" adına orta məktəblərdə dünya rəqslerini tədris edib.

2015-ci ilin 30 aprel-31 oktyabr aylarında Milan Bələdiyyəsi EXPO Beynəlxalq Sərgisində M.Nuruyev xoreoqraf kimi xüsusi bacarıq göstərmişdir. O, 2015-2017-ci illərdə Elena D Angelo Milana operettasının xoreoqrafi olmuşdur. 2017-ci ildən Milan "Arabesque" və Sarno "Professional ballet" akademiyalarının dosentidir.

İtaliyada rəqs aləmindəki uğurlu fealiyyəti, zəngin təcrübəsi və yaradıcılıq işinə görə M.Nuruyev əlaqədar təşkilatlar, təhsil müəssisələri, yaradıcı təşkilatlar tərəfindən təşəkkürnamələr və fəxri diplomlarla təltif olunmuşdur. Azərbaycan Respublikası da onu fəxri fərmanla təltif edib. Mədəniyyət və incəsənət sahəsindəki geniş və səmərəli fealiyyəti nəzərə alınaraq o, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti fəxri adına layiq görürləb.

M.Nuruyev İtaliyada çalışdığı təhsil müəssisələrində və yaradıcı təşkillatlarda Azərbaycan milli rəqsələri haqqında da geniş məlumat verir və tanışlıq yaradır. Orada quruluş verdiyi Azərbaycan xalq rəqsələri onu icra edən rəqqas və rəqqasələrə maraqlı vətənə qədər də, tamaşılara zövq bəxş edir və heyətə getirir. Axı, burada süjet xətti, məzmun, mahiyyət, zəngin rəqs elementləri, yerli, durus, görkəm, cəld, çevik hərəkətlər, coşxalarlılıq, dinamika, maraqlı və cəlbedici milli geyim olduğu üçün dərhal tamaşaçı diqqətini cəlb edir. İtaliya mətbuatı M.Nuruyevin bu işini işıqlandırır və Azərbaycanın mədəniyyət nümunələri haqqında məlumat verir. Fəxri etməyə dəyər ki, istedadlı soydaşımız İtaliya kimi dünayaca məşhur bir ölkədə ad çıxararaq dünya rəqsələri üzrə mütəxəssis kimi çalışmaqla bərabər, milli rəqsərimizi də layiqincə təbliğ edir. O, İtaliya-Azərbaycan birgə tədbirləri üçün nəhəng bəstekarlarımızın musiqisi və şairərimizin sözləri üzerinde maraqlı rəqs kompozisiyaları qurur və səhnəyə çıxarır. İtaliyada bizim dövlət və xalq bayramları ilə bağlı Azərbaycan Diaspor Təşkilatının

keçirdiyi tədbirlər və konserlərdə Mais Nuruyevin yaradıcılıq işindən layiqincə istifadə edilir.

M.Nuruyev kimi geniş yaradıcılıq işinə malik soydaşımızın, görkəmli xoreoqrafin fealiyyətini bir məqalədə cəmləşdirmək mümkün deyildir. Odur ki, fikrimizi burada tamamlayırıq.

O, Azərbaycana bütün varlığı ilə bağlıdır və vətənlə nəfəs alır. Biz də onunla qurur hissi keçirməkə bərabər, həm də də böyük uğurlar arzulayıraq.